

נופי בריחה 2018-2020 II

פרויקט "נופי בריחה II" של עינת אמיר נוצר בסדנה במסגרת זכייתה בפרס אלימה להדפס לשנת 2018. הוא ארך שנתיים, בדיאלוג מתמשך עם הדפס-אומן רן סגל, והניב עשרות תצריבים במגוון של טכניקות. אלה מרכיבים יחד אטלס מקומי ומדומיין, מוכר ומסתורי, הנפרס על קירות הגלריה, פתוח בפני הצופים להלך פיזית במרחביו. דימויי הנופים מבוססים על תצלומים של נופי הארץ מתוך אנציקלופדיה "מכלל לנוער", שהייתה מצויה בכל בית בישראל בשנות החמישים והשישים של המאה הקודמת. הכרך שהודפס ב-1956 מתמקד בהיסטוריה, האוכלוסייה, האקלים, הבוטניקה, הזואולוגיה והמשאבים הטבעיים של פלשתינה/ישראל למן המאה ה-13 לפני הספירה עד להקמת המדינה ולזמן הדפסתו. הוא מבטא תפיסות אידאולוגיות מובהקות של הזמן ההוא, ומשולבים בו מראות בתוליים, שונים בתכלית מנופי הארץ המוכרים לנו כיום. אל תוך מאגר הדימויים של האנציקלופדיה הכניסה אמיר תצלומים שצילמה וקולאזים צילומיים שיצרה לפני תחילת הפרויקט ובמהלכו.

בשנה האחרונה זכתה אמיר בפרס אינדי לצילום לשנת 2020, במסגרתו הציגה את התערוכה "נופי בריחה (פרק א') – באינדי – גלריה שיתופית לצילום בתל אביב (אוצרת: סאלי הפטל נוה). התערוכה סיכמה חלק אחד של חקירתה את הנוף המקומי, עליו עבדה במקביל לעבודתה בסדנה, ואף הוא התבסס על דפי האנציקלופדיה.

בסדנת ההדפס נקטה אמיר פעולות שונות ליצירת נופי התצריבים: היא הפכה חלק מן התצלומים לזירוקסים בשחור ולבן, את אלו העבירה ללוחות מתכת באמצעות טינר, וצרבה; בחלק אחר היא יצרה הפרדות של הדימויים הצילומיים ברשת, כשהיא מעבירה אותם ללוחות המתכת באמצעות סוכר; והיו גם העברות "רגילות" עם אמולסיה צילומית ללוח המתכת. כך נוצר ארכיון של נופים, שבתוכם נשתלו דימויים הצילומיים ברשת, כשהיא מעבירה אותם ללוחות המתכת באמצעות סוכר; והיו גם העברות "רגילות" עם אמולסיה צילומית ללוח היטב. אמיר הוסיפה להתערב בטכניקות של סוכר ושחיקה ושל אקוויטינות ואקוויטינות משויפות, עד שהתקבלו הנופים הללו, מוכרים וזרים כאחד, נעים בקשת אינסופית של אפורים, שחורים ולבנים.

בעוד הם נפרסים, הנופים גם מתכנסים לתוך תקריבי אבנים שאמיר צילמה ועיבדה. בסדרת הדפסים אחרת כל אבן היא תצריב נפרד הצף בתוך הנייר הלבן. כל אבן היא פתח הצצה לדימוי של נוף, ברוח חיבורו המפורסם מ-1436 של ההומניסט הרנסנסי ליאון בטיסטה אלברטי, שביסס בו את הציור, בעיקר ציור הפרספקטיבה, כמבט מבעד לחלון המופנה אל העולם ואל מעשה הציור עצמו, אל פעולת הייצוג הפיקטוראלי. בעבודות האחרונות האבנים עצמן הופכות לנוף, ערימות של כתמים כמעט מופשטים בצבעי אוקר-צהוב ושחור כנגד הלבן-צהוב של הנייר.

משאריות תהליך העבודה על התצריבים בשילוב עם ההדפסות בדפוס הרשת היא יצרה קולאזים העשויים מקרעי הדפסות ונראים כיריעות טקסטיליות. במקביל, היא הרכיבה מהם ספר אמן יחידאי, שגודלו 70/50 ס"מ. הספר, שנכרך בידי וניה שאוב בסדנה, הוא אובייקט פיסולי בפני עצמו ומרחב צפייה נפרד. הוא מאפשר הצצה לתהליכי העבודה בהדפס, למצבי הביניים המתאפשרים בו ולאופני ההשתנות של דימויים וקומפוזיציות במהלך היצירה. זהו אטלס המזמין את הצופה לדפדף בו עם כל הגוף ולשקוע בפנטזיית הנופים, ויתרה מכך –

בפעולת האמנות עצמה, הנמשכת מן המציאות ויוצרת קיום חלופי.

הפרויקט, שנוצר על בסיס שני המדיומים שליוו את האנציקלופדיות, האטלסים וספרי המדע מראשיתם – התחריט ולאחריו הצילום – מציע טריטוריה חדשה, או אקס טריטוריה, אוטופית או דיסטופית, שלה חוקיות, גבולות ונופים משל עצמה. הוא מציג את המקום והנוף כמושגים שהם תוצרי מציאות ודמיון, תצפית ופנטזיה, פוליטיקה ותרבות. "נופי בריחה II" מציע מראות בריאה וראשוניות. אלה מתעתעים בצופה ומעמידים בספק את התיעוד והמחקר המדעיים בעודם מעלים על נס את ז'אנר הנוף על משמעויותיו האסתטיות והביקורתיות.